

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2004-2005

31 augustus 2005

HOORZITTING

over het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel (BRUT)

VERSLAG

**namens de Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand
uitgebracht door de heer Wim Van Dijck**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Gerda Van Steenberge.

Vaste leden:

de heren Erik Arckens, Wim Van Dijck, mevrouw Greet Van Linter, de heer Luk Van Nieuwenhuysen, mevrouw Gerda Van Steenberge;

mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Steven Vanackere, Luc Van den Brande, Eric Van Rompuy;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Francis Vermeiren;

de heer Jos Bex, de dames Else De Wachter, Elke Roex.

Plaatsvervangers:

de heer Herman De Reuse, de dames An Michiels, Monique Moens, de heren Erik Tack, Joris Van Hauthem;

mevrouw Cathy Berx, de heren Ludwig Caluwé, Tom Dehaene, Jan Laury;

de heren Marc Cordeel, Herman Schueremans, Gilbert Van Baelen;

de heren Flor Koninckx, Marcel Logist, mevrouw Anissa Tamsamani.

Toegevoegde leden:

de heer Eloi Glorieux;

de heer Mark Demesmaeker;

de heer Christian Van Eyken.

INHOUD

	Blz.
1. Uiteenzetting door prof. dr. Els Witte, directeur van het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel (BRUT)	4
2. Uiteenzetting door dr. Roel De Groof, coördinator van het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel (BRUT)	5
3. Vragen van de leden en antwoorden van de sprekers	6

Dames en Heren,

De Commissie voor Brussel en de Vlaamse Rand hield op 23 juni 2005 een hoorzitting over het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel (BRUT) met prof. dr. Els Witte, directeur, en dr. Roel De Groof, coördinator, van het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel (BRUT)

1. Uiteenzetting door prof. dr. Els Witte, directeur van het Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel (BRUT)

Professor Els Witte, directeur Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel: Ik bedank alle leden van de commissie voor deze mogelijkheid tot bespreking van het onderzoek naar Brussel en de aansluitende Vlaamse-Randproblematiek.

Al meer dan 25 jaar geleden startte ik vanuit de VUB met een project rond onderzoek naar Brussel: het leek me een boeiend onderwerp waar uitermate veel misverstanden, mythes en vertekende beelden over bestaan. De onderzochte onderwerpen werden in die 25 jaar sterk uitgebreid, maar het hoofdaccent lag en ligt bij de rol van de taal en alle interacties op sociaal, economisch, demografisch, electoraal, wetgevend en onderwijsvlak.

In de loop van de jaren verschoven de accenten met de actualiteit: in de jaren 70 en 80 concentreerden we ons in colloquia en studies op migranten en tussen 1980 en 1989 ging onze aandacht naar een analyse van het toen nieuwe Brusselstatuut. Alle vroegere projecten worden verder opgevolgd en geactualiseerd, maar recent richten we ons ook op de internationale functie van Brussel.

We hebben de maatschappelijke functie van het onderzoek altijd sterk in de verf willen zetten. Dat is onder meer te merken in de keuze van de onderwerpen. Dat we er nu, dankzij de samenwerking met minister Anciaux en met het college van de Vlaamse Gemeenschapscommissie in slaagden een opstartproject voor een steunpunt te realiseren, is een positieve ontwikkeling. Het steunpunt heet BRIO, Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum.

Onze werkwijze is altijd multidisciplinair: de thema's zijn zo breed dat ze vanuit een veelheid aan complementaire disciplines moeten bekeken worden. Van bij het begin hebben we naar samenwerking gestreefd

met alle universiteiten die over Brussel werken, ook de Franstalige. BRIO is een institutionalisering van de samenwerking van de VUB met de KUB en EHSAL. Op niet-geïstitutionaliseerde basis wordt voor het onderzoek ook samengewerkt met de ULB en Saint-Louis. Ik geef toe dat samenwerking niet altijd eenvoudig is met deze instellingen, maar er is altijd wel vanuit de wetenschappelijke methode een consensus te bereiken. Ik ben bijzonder blij dat die samenwerking met de KUB en EHSAL er gekomen is: toen ik rector was heb ik me altijd ingezet voor een samenwerking van het Brusselse hoger onderwijs.

In onze werkwijze streven we naar het comparatieve: in de tweede helft van de jaren 90 was er een erg interessant project met Jeruzalem. Daarin werd onderzocht in welke mate het Brusselse model kon bijdragen tot de oplossing van de problemen van andere 'divided cities'. Er werd een mooi project opgezet met aan de ene kant de Israëli's en Palestijnen, en aan de andere kant Vlamingen en Walen. De moord op Rabin en de ontwikkelingen die daarop volgden, hebben er echter voor gezorgd dat de resultaten niet veel effect hadden. In dezelfde optiek werken we momenteel samen met Skopje. Dat is bijzonder interessant omdat men ook daar bezig is met decentralisatie op het vlak van gemeenten en regio's: onze expertise in de taalwetgeving kan daar best gebruikt worden.

Tot nog toe hebben we, omwille van de financiering, altijd gewerkt met kortlopende projecten. Het is echter een nadeel dat de voortzetting van de opgebouwde expertise na maximum 4 jaar telkens weer in het gedrang komt. Ik ben dus heel blij dat we dankzij BRIO wat meer continuïteit kunnen uitbouwen.

In 25 jaar tijd publiceerden we 25 volumes met onderzoeksresultaten. Zopas verscheen een boek dat sterk beleidsondersteunend is, met name de analyse van de financiële stromen tussen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de Brusselse gemeenten. Daarin worden de fondsen en de toelagen en de daarbij horende conflicten in kaart gebracht. In de onmiddellijke toekomst zal een gemengde bundel verschijnen met verschillende luiken waaronder immigratie, onderwijs en politiek. In het politieke luik wordt daarin een overzicht gemaakt vanaf 1995. Verder zal er een studie van de geschiedenis van het arrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde – gezien vanuit de socialistische partij – van de pers rollen. Bovendien komt er in de herfst een publicatie over de Brusselse identiteiten.

In het kader van BRIO zal op de eerste plaats een virtueel Brussels documentatie- en onderzoekscentrum opgestart worden. Daarbij zal zo veel mogelijk informatie op het internet gebracht worden. We denken daarbij aan Brusselbibliografie, bronnen, studies, rapporten en data met betrekking tot instellingen, verkiezingen, en partijen. Dit gebeurt in overleg met de administratie (cel Planning en Statistiek) van de Vlaamse Gemeenschap en de meetcel van de VGC. In een volgende fase zal het centrum ook fysiek toegankelijk worden.

Een tweede project dat mede dankzij BRIO zal voortgezet kunnen worden is de analyse van het taalgebruik en de taalverschuivingen in Brussel. Daarbij gaat het over taal, meertaligheid en de band met de culturele en politieke identificatie, waarbij bepaalde doelgroepen beoogd worden. Momenteel gaat de aandacht naar de niet-Nederlandstalige ouders van kinderen uit het Nederlandstalige onderwijs, migranten, maar ook de pendelaars staan op onze prioriteitenlijst. Het project is zeer omvangrijk en duur, omdat het valt of staat met de representativiteit van de enquêtes. Daarom is samenwerking aangewezen: BRIO heeft hiervoor een samenwerkingsakkoord met het Huis van het Nederlands. Wij hopen dat de universiteiten ons hiervoor verder blijven financieren.

Een derde op stapel staand project is een onderzoek naar de gemeenschapscentra, in opdracht van Brussels minister Pascal Smet. Hij wil inzicht krijgen in het bereik van die centra.

Het vierde project, op vraag van de cel Coördinatie Brussel van de Vlaamse administratie, betreft de 300.000-norm en de Brusseltoets. Het is de bedoeling dat EHSAL en KUB daarvoor een operationeel budgettair meetinstrument en een beleidseffectenevaluatiesysteem ontwikkelen.

Mede dankzij de rol die de Vlaamse Regering en de VGC willen spelen, zullen we schaalvergroting kunnen doorvoeren, meer onderwerpen kunnen analyseren, en een betere continuïteit en samenwerking kunnen verzekeren. Ik hoop dat deze hoorzitting ook een aanzet tot nauwere samenwerking met deze commissie is.

2. Uiteenzetting door dr. Roel De Groof, coördinator van BRUT

Dr. Roel De Groof, coördinator Centrum voor de Interdisciplinaire Studie van Brussel: Ik zou graag twee subthema's van deze toelichting uiteenzetten,

met name de werking van de Wetenschappelijke Onderzoeksgemeenschap (WOG) en het colloquium dat eind 2006 zal plaatsvinden.

Een aantal jaar geleden heeft het FWO-Vlaanderen de WOG's opgericht, teneinde toe te laten dat onderzoekscentra die zich in bepaalde thema's specialiseren, de kerngroep voor een onderzoeksgemeenschap vormen. Een multidisciplinaire werking en aansluiting bij onderzoekscentra in binnen- en buitenland zijn daarbij van groot belang. Het centrum BRUT is de kerngroep van een onderzoeksgemeenschap met als titel "Onderzoek naar Brussel en andere meertalige (hoofd)steden". Bij de aangesloten onderzoekscentra zijn er onder meer die zich specialiseren in de juridische aspecten van meertalige steden of die de socio-linguïstische aspecten van de meertaligheid bestuderen. Ook het Centrum voor de Linguïstiek van de VUB maakt er deel van uit. In relatie met de Franstalige onderzoekscentra streven we altijd naar een complementariteit: zo werken we bijvoorbeeld met het Instituut voor Constitutioneel Recht van de KUL enerzijds, en met Hugues Dumont en Pierre Vandernoot van de FUSL en de ULB anderzijds; ook voor het politiek-historisch onderzoek in de schoot van het BRUT hebben we een Franstalige tegenhanger.

In het begin was het aantal buitenlandse onderzoekscentra vrij beperkt, maar in de loop van de jaren slaagden we erin aansluiting te zoeken bij centra in Zwitserland, Nederland, Spanje, Canada, Groot-Brittannië, Hongkong en de Verenigde Staten.

Tot nog toe werden, naast andere bijeenkomsten, twee grote colloquia georganiseerd: een rond het Brusselstatuut (1998) en een rond "het Brussels Model en de 19 Brusselse Gemeenten" (2002). Om het drieluik af te ronden plannen we in 2006 een colloquium over Brussel en Europa. De voornoemde colloquia resulteerden in acta die intussen als klassieke referentiewerken over Brussel bekend staan. Wie interesse heeft in de veelheid van de activiteiten kan het werkingsverslag van de WOG ter inzage nemen.

De belangrijkste doelstelling van de WOG is de versterking van de Vlaamse wetenschapscoördinatie; de geboorte van BRIO is het beste bewijs dat we daarin geslaagd zijn. Het Studiecentrum voor Ondernemerschap, dat samen met het BRUT de hoofdpromotor van BRIO is en zich onder meer in onderzoek over etnisch ondernemerschap, familiebedrijven en KMO's specialiseert, heeft zich vorig jaar bij de WOG aangesloten. Daarnaast zullen we via WOG

onze internationale onderzoeksnetwerking verder trachten uit te bouwen.

Hoe we aan onderzoeksplanning en -programmatie doen, kan afgeleid worden uit het programma van het aanstaande colloquium over Brussel en Europa, dat vorige maand gefinaliseerd werd. Ook daarvoor is er een multidisciplinair en interuniversitair comité, zodat alle relevante aspecten die in het licht van de relatie tussen Brussel en Europa onderzocht zouden moeten worden, aan bod kunnen komen.

Het programma van dit colloquium bestaat uit twee delen. Wij zijn er fier op dat twee gerenommeerde specialisten – Peter Taylor (Universiteit van Loughborough) en professor Sassen (Universiteit van Chicago) – de inleidende referaten zullen geven. Het eerste grote luik van het colloquium behandelt de positie van Brussel in het netwerk van wereldsteden en politieke metropolen; in het tweede deel zullen de interactie en de wederzijdse impact tussen Brussel en Europa belicht worden.

Uit onderzoek van professor Peter Taylor blijkt dat Brussel een politieke wereldstad is. Dat heeft volgens hem te maken met het feit dat er ‘global legal services’ gevestigd zijn. We zullen professor Sassen vragen de kenmerken van Brussel als globale stad toe te lichten, in het perspectief van de recente uitbreiding van de EU. Verder zal professor Hein een uiteenzetting geven over Brussel als polycentrisch systeem, en zal het besluitvormingsproces dat geleid heeft tot erkenning van Brussel als Europese hoofdstad, geanalyseerd worden. Bij dit laatste item gaan we terug naar de 19de eeuw: toen al waren er voorstellen om van Brussel een federaal werelddistrict te maken. Verder zal er ingegaan worden op het politieke juridische statuut van Brussel als zetel van de EU en op de positie van de rol van Brussel als hoofdstedelijk gewest in het Europa der regio's. Ten slotte zal het belangrijke politiek-sociologische fenomeen van lobbying aan bod komen.

In het tweede deel zal onderzocht worden wat de economische multiplicatie-effecten van de Europese aanwezigheid in Brussel inhouden. Daarvoor zullen we een beroep doen op specialisten van de KUL en van de KUB/EHSAL en zal vooral gefocust worden op de impact van de Europese aanwezigheid op de Brusselse KMO's. Daarnaast zal de sociaal-demografische evolutie in relatie tot de impact op de woonmarkt en de evolutie van de vastgoed- en huurprijzen onderzocht worden. “Politiek en beleid” zal handelen over

de politieke participatie en de electorale impact van de EU-onderdanen en over de samenwerkingsverbanden tussen het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest, de federale regering en de EU. Daarnaast zullen in dat hoofdstuk ook de financiële aspecten en de besluitvormingsprocessen van de Europese structuurfondsen belicht worden. “Cultuur, Taal en onderwijs” zal op de eerste plaats de analyse van het taalgebruik behelzen van alle EU-onderdanen die naar Brussel zijn gekomen. Daarnaast zullen ook de Europese scholen, imagovorming en cultureel beleid, en spanningsvelden bij de interactie tussen de aanwezigheid van Europa en de ruimtelijke ordening bekeken worden. Ten slotte zal het colloquium aandacht schenken aan de druk van de EU op de openbare veiligheid.

3. Vragen van de leden en antwoord van de sprekers

De heer Erik Arckens: Ik wens professor Witte en doctor De Groof te feliciteren met het belangrijke werk dat zij deden en nog zullen doen. Vorig jaar stelden zij in de Commissie Gemeenschapsaangelegenheden van de VGC een verbluffende analyse over de Franstalige en de Vlaamse aanwezigheidspolitiek en penetratie in de Brusselse gemeenten voor. Uitgeverij Larcier bracht er een samenvatting van op de markt. Als Brusselse Vlaming leerde ik enorm veel uit deze wetenschappelijke analyse. Maar ook het werk dat nog op stapel staat is veelbelovend en ontzettend belangrijk.

Hoe rekruteert professor Witte medewerkers in functie van de diverse lopende projecten? Gebeurt dat op basis van licentiaatsthesisen? Gaat het om mensen die in een FWO-statuuut zitten? Zijn het assistenten met doorgroei kansen?

Hoe staat het met de uitgave van alle studies? Er was sprake van 25 publicaties. Zijn die nog allemaal verkrijgbaar? Worden alle studies en projecten systematisch uitgegeven?

De heer Steven Vanackere: Hoewel het niet de bedoeling is uw werk tot onderzoek te verenigen, wil ik mij bij mijn vraagstelling toch daarop concentreren. Ik neem aan dat het eerder om toegepast onderzoek gaat en dat de keuze van de onderwerpen praktisch en utilitair is ten aanzien van een beleidsvoering. Hoe worden de onderwerpen gekozen? Als naar een Vlaams steunpunt geëvolueerd zou worden lijkt het mij dat de academische vrijheid in het gedrang zou kunnen komen door hen die het steunpunt zouden financieren, en onderwerpen naar voren schuiven

waar ze iets mee aankunnen. Volgens mij moet dat soort risico ingeperkt worden door de mensen die de onderwerpen bepalen afstand te laten houden van de onderzoekers zelf. Zijn er formules van platformen en wetenschappelijke teams die op een goede manier programma's van mogelijk onderzoek zouden kunnen aanreiken, waarbij de Vlaamse overheid een sturende rol krijgt? Als dit onderzoekscentrum structureel gestalte krijgt, zal dit aspect zeker aandacht vergen. Ik denk dat zelfs het Vlaams Parlement en deze commissie een input zouden kunnen hebben bij het opstellen van suggesties voor mogelijke interessante onderzoeksthema's. Ik pleit ervoor te vermijden dat we tot analyses komen die niet beleidsrelevant zijn. Hoe kunt u daar mee voor zorgen?

Mijn tweede vraag heeft te maken met de inbedding van uw werk in het geheel van het Vlaamse beleid inzake documentatie, informatie en onderzoek. Ik heb vastgesteld dat Brussel in publicaties over Vlaanderen vaak een blinde vlek is. Dat is geen probleem van onderzoek (er zijn wel degelijk cijfers beschikbaar), maar van publicatie: gemakkelijks halve wordt Brussel bijna systematisch buiten beschouwing gelaten. Ook waardevolle informatiebronnen doen dat. Wanneer men ten aanzien van een beleid van informatie en documentatie in de Vlaamse Gemeenschap alleen een Brusselse instelling zou hebben opdat men bij gewestelijke aangelegenheden die stad met een vrij gemoed buiten beschouwing kan laten door te verwijzen naar het Brusselse onderzoekscentrum zelf, zitten we op een verkeerd spoor. Hoe kunnen we vermijden dat een Brussels onderzoekscentrum een excuuscentrum wordt?

De heer Sven Gatz: Mij is niet geheel duidelijk hoe uw onderzoek en uw projecten gefinancierd worden. In welke mate volstaat de subsidie voor BRUT om uw normale werking te ontplooien? Welke middelen komen daar occasioneel bovenop, bijvoorbeeld voor onderzoeken die door ministers supplementair gevraagd worden? In hoeverre zat bijvoorbeeld de studie naar de 300.000-norm in uw normale BRUT-opdracht?

Hoe worden de onderzoeksprogramma's vastgelegd? Hoe verhoudt het Brusselse Centrum voor de Interdisciplinaire Studie zich tot het geheel? Vormt het de harde kern?

De heer Luk Van Nieuwenhuysen: Ik begreep dat u moeilijkheden heeft bij het samenwerken met Frans-

talige instellingen als de ULB en Saint-Louis. Kunt u vertellen wat die stroefheid inhoudt?

Tijdens het colloquium van 2006 zal ook het aspect van de evolutie van de woonmarkt aan bod komen. Het effect beperkt zich echter niet tot de 19 gemeenten. Is het de bedoeling die impact in bredere zin te bestuderen?

U ondernam pogingen om het Brussels model in Jeruzalem te introduceren. Betekent dat dat u het zo goed vindt dat het als geheel kan geëxporteerd worden, of viseert u daarbij enkel een aantal voor het buitenland nuttige elementen? In steden die dezelfde problemen kennen als Brussel, gebeurt soms internationaal onderzoek. Is dat al lang bezig, en zijn er al resultaten die bruikbaar zijn voor de Brusselse situatie?

Hoe ziet u de evolutie in Brussel? Er is enerzijds een toenemend succes van het Nederlandstalig onderwijs bij anderstaligen, maar anderzijds een opgang van het Frans als lingua franca. Hoe denkt u dat dit verder zal evolueren?

Professor Els Witte: Het onderzoek in de humane wetenschappen aan de universiteiten moet roeien met de riemen die er zijn. Van subsidie of aparte subsidie is geen sprake. We moeten de projecten via allerlei wegen financieren: gelukkig bestaan de kanalen van assistenten en fondsen als het FWO. Maar daar vraagt men fundamenteel, en geen toegepast onderzoek. Een aantal van onze projecten komen daar dus niet voor in aanmerking. Daarnaast zijn er Prospective Research for Brussels en de universiteit zelf. Voor de keuze van de onderwerpen die door ministeries gefinancierd worden, is er automatisch overleg. Soms komen de onderwerpen vanuit onze groep. Soms komen ze ook van de financierders. Voor BRIO is er een enveloppe die gekoppeld is aan een projectmatige begroting: ook daar is dus geen sprake van subsidie. Bovendien moet de overheid op dienstverleningsonderzoek, bovenop de 10 percent overhead, nog eens 21 percent BTW betalen, hetgeen de kostprijs van beleidsondersteunend onderzoek fors opdrijft. In die zin is BRIO een goede, economische formule, omdat de overheid via het systeem van steunpunten, geen BTW moet betalen.

Voor onderzoek hebben we gedreven, goede mensen nodig, die als graad minstens een grote onderscheiding behaalden. Maar de goede elementen uit de

richtingen rechten en economie hebben al een job nog voor ze afstuderen. Zeer goede studenten uit de richtingen politieke wetenschappen of recente geschiedenis zijn niet zo talrijk, zelfs niet als men ook andere universiteiten mee in beschouwing neemt.

De heer Erik Arckens: Geven professoren in het kader van licentiaatsverhandelingen soms deelopdrachten aan studenten?

Professor Els Witte: Vroeger gebeurde dat vaak. Maar de keuze van de onderwerpen bij de studenten evolueert: Brussel en de communautaire problematiek liggen niet meer goed in de markt.

Dr. Roel De Groof: De bepaling van de projecten gebeurt systematisch. Voor het colloquium van 2006 vond daarover een eerste seminarie plaats in mei 2003. Een onderzoeksagenda komt geleidelijk tot stand via werkseminaries. Tevens wordt jaarlijks een lijst met mogelijke thema's voor licentiaatsverhandelingen opgesteld, die door professor Witte aan de geïnteresseerde licentiaatsstudenten wordt voorgesteld. Men moet dan het geluk hebben dat een student daarvoor kiest. Zo komt er allicht in augustus een thesis over het Egmontpakt.

Professor Els Witte: De kwaliteit daarvan moeten we afwachten. In ieder geval kan men nooit op zo'n thesis bouwen, maar moet ze als complementair beschouwd worden.

Als we met BRIO in de richting van een steunpunt evolueren, moet de band met de administratie en het beleid veel nauwer worden. Ook nu is dat al voorzien: in de stuurgroepen zitten zowel de cel Coördinatie Brussel als mensen van de administratie. Voor de keuze van de onderzoeksonderwerpen is er altijd overleg geweest.

Dr. Roel De Groof: BRIO steunt op een beheersovereenkomst die bepaalt dat de minister bevoegd voor Brussel vertegenwoordigers van de administratie in de globale stuurgroep en in de verschillende sub-stuurgroepen aanduidt.

Over het probleem van de blinde vlek in de statistieken riep minister Anciaux in maart een werkgroep samen, waarbij de directeur-generaal Planning en Statistiek ook aanwezig was. Zodoende kon hiermee rekening gehouden worden bij de opstelling van de bijlage en de probleemstelling van het deelproject over de 300.000-norm. Het bepalen van de invalshoeken van dat deelproject gebeurde al op die manier,

hoewel de beheersovereenkomst er nog niet was. De vier grote deelthema's kwamen op dezelfde manier tot stand.

Professor Els Witte: Ik betreur dat BRES (Brussel Economisch en Sociaal) niet meer bestaat. Dat was zeer interessant voor die problematiek.

De heer Steven Vanackere: Kan de voorzitter aan de minister een kopie van de beheersovereenkomst BRIO vragen voor deze commissie?

BRES is ook een bewijs dat de blinde vlek Brussel geen kwestie is van het ontbreken van gegevens, maar dat het probleem bij de publicatie ligt. In de presentatie naar het grote publiek laat men Brussel systematisch vallen.

Professor Els Witte: Onze publicaties omvatten 25 volumes. De eerste serie van 13 verscheen onder de titel "Taal en sociale integratie". Later verruimde het terrein en noemden we ze "Brusselse Thema's". Het is de bedoeling om ze allemaal, samen met de rapporten, op de website te zetten.

De problemen bij de samenwerking met de Fransen betreffen vooral onderwerpen die gevoelig liggen en waar meningsverschillen over bestaan. Meestal slagen we erin tot een consensus te komen, maar soms moeten we beide meningen gewoon naast elkaar zetten. Dat is op zich niet oninteressant: het maakt duidelijk waar de knelpunten juist zitten. Het is evident dat we geen consensustekst bereiken als we constitutionalistische aanpak laten over facilitering gemeenten.

Betreffende de woonmarkt focussen we in de eerste plaats op Brussel, maar u hebt gelijk: het probleem is veel uitgebreider.

Dr. Roel De Groof: In het programma staat wel degelijk "Brussel en omgeving".

Professor Els Witte: In verband met het exporteren van het Brussels model naar Jeruzalem en Skopje vind ik het belangrijk dat wij een model van pacificatie kunnen zijn voor steden met grote problemen: de communautaire kwestie is zeer moeilijk, en toch zijn er nooit doden gevallen. De deficiënties van het Brussels model moeten daarbij niet verzwegen worden: ook daaruit kan geleerd worden.

Dr. Roel De Groof: We hebben plannen om na het congres over Brussel en Europa, het Brussels model

te vergelijken met situaties in andere verdeelde steden of hoofdsteden.

Professor Els Witte: Het internationaal onderzoek gebeurt vooral in de richting van de linguïstiek. Linguïsten kijken naar het meertalige onderwijs en onderzoeken fenomenen als taalbadan. Daar zijn al heel interessante resultaten uitgekomen, onder meer in Hongkong.

Het Frans als lingua franca in Brussel groeit, maar de groep bij wie het Frans thuis wordt gesproken, neemt af. In 2001 ging het nog slechts om 50 procent. Het aantal gezinnen waarin het Nederlands de huistaal is, bedroeg in 2001 slechts 10 procent, maar daar komen nog eens 10 procent gezinnen bovenop waar de klassieke tweetaligheid Nederlands/Frans heerst. Daarnaast zijn er grote groepen nieuwe tweetaligen (Frans/vreemde taal), en een groeiende groep mensen die noch Frans noch Nederlands spreekt. Daarbij valt de leeftijdscategorie sterk op: hoe jonger de mensen, hoe minder Nederlands ze spreken.

Het statuut van het Nederlands en het aanleren van onze taal verbeteren. Een derde van de Brusselse bevolking spreekt en schrijft goed Nederlands; dat heeft zeker te maken met de arbeidsmarkt en de taalwetgeving. Het prestige van het Nederlands, ook als tweede taal, neemt toe. We hoeven niet pessimistisch te zijn over het gebruik van het Nederlands in Brussel, zeker niet als we de pendelaars en de cultuurparticipanten mee in de cijfers zouden opnemen. Ik wens er trouwens op te wijzen dat de cijfers van 2001 niet actueel te noemen zijn: de situatie verandert erg snel. Ook wat het Engels betreft is er een grote evolutie waar te nemen.

De verslaggever,

De voorzitter,

Wim VAN DIJCK Gerda VAN STEENBERGE
